

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра Музичної педагогіки та хореографії

ОП Хореографія. Народна хореографія
Спеціальності 024 Хореографія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
**«Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських
обрядів»**

Камінського Максима Юрійовича

Науковий керівник:

Олександр ПАРХОМЕНКО

доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Наталія ТЕРЕШЕНКО

доцентка, кандидатка педагогічних наук

Допущено до захисту _____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії

доцент **Олена КОВАЛЬ** _____

Ніжин 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці:хореографічна подорож у світ українських обрядів».	6
1.1.Генеза та еволюція українських обрядів: від витоків до сучасності .	6
1.2. Українські вечорниці як складова народних традицій та обрядів: феномен Андріївських вечорниць	12
1.3. Андріївські вечорниці: популяризація українського обряду через мистецтво танцю, кінематограф, театр	17
Висновки до першого розділу	23
РОЗДІЛ II. Художні особливості хореографічної постановки у контексті кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів»	26
2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору.....	26
2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору.....	32
2.3. Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції.....	41
Висновки до другого розділу	52
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	58
ДОДАТКИ	60

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи. Українська народна культура дуже багата на обрядові традиції, які формувалися впродовж століть і стали невід'ємною частиною національної ідентичності. Навіть на сучасному етапі ці обряди знаходять своє відображення у різних видах мистецтва, зокрема у хореографії. Народний танець, як одна з найдавніших форм вираження колективної пам'яті, зберігає і передає культурні цінності та звичаї українського народу.

Особливий інтерес становлять хореографічні інтерпретації обрядових дійств, які відображають багатство та колорит народних свят. Одним із найяскравіших обрядів є Андріївські вечорниці. Хореографічне прочитання цього обряду дозволяє не лише зберегти, а й популяризувати національні традиції серед сучасного покоління.

Андріївські вечорниці як важливий елемент української обрядової культури, привертала увагу багатьох дослідників (Н. Хоменко, Г. Левченко, О. Українець, І. Вітик, С. Петриченко, Т. Климович, В. Мезенцева, Л. Артюх), народна традиція подібних вечорниць відроджується у сучасності.

На нашу думку, Андріївські вечорниці є одним із найяскравіших обрядів української культури, що поєднує багатство традицій, пісень, танців та народних вірувань. Тож темою нашої кваліфікаційної роботи ми обрали **«Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів»**, прагнучи глибше зрозуміти українську спадщину та сприяти її популяризації.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідити особливості українських народних обрядів як першоджерела для створення сучасних хореографічних постановок та створити власне хореографічне прочитання Андріївських вечорниць.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати еволюційний шлях розвитку українських обрядів;

- дослідити український обряд Андріївські вечорниці;
- розглянути мистецькі втілення Андріївських вечорниць у різних видах мистецтвах;
- здійснити ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Андріївські вечорниці»;
- розглянути композиційно-архітектонічну будову хореографічної постановки у контексті здійснення кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів»
- охарактеризувати музичну основу та сценографію хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної творчої роботи полягає у розширенні можливостей сценічного втілення українських обрядових традицій, що сприятиме популяризації національної культури. Танцювальна картинка «Андріївські вечорниці» може бути використана на концертах, фестивалях, конкурсах та у навчальних програмах з хореографії.

Робота над постановкою забезпечує практичний досвід для хореографів-постановників, сприяє збагаченню репертуару ансамблів народного танцю, а також підвищенню виконавської майстерності танцівників.

Цей проект має освітню та виховну цінність, адже він знайомить глядачів та виконавців з багатством українських обрядів, сприяючи збереженню та популяризації національної спадщини через мистецтво танцю.

Апробація кваліфікаційної роботи. Епізоди хореографічної постановки «Андріївські вечорниці» були представлені на IX Міжнародному дитячому та молодіжному фестивалі-конкурсі хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» (25 квітня 2025р., м. Ніжин). Всеукраїнський двотуровий хореографічний фестиваль – конкурс з мистецтва балетмейстера «Petrova Dance» (01 листопада 2025р., м. Ніжин).

Досвід реалізації матеріалів кваліфікаційної роботи відображений у доповідях на I Всеукраїнській студентській науково–практичній конференції «Перспективи розвитку сучасного мистецтва хореографії» (Умань, 14 листопада 2024 р.) за темою: *«Мистецький аналіз українських обрядів у контексті здійснення хореографічної постановки «Андріївські вечорниці»*; на XI Всеукраїнській науково–практичній конференції «Актуальні питання мистецької педагогіки: сучасний стан перспективи розвитку» (Хмельницький, 4 грудня 2024 р.) за темою: *«Українська народна обрядовість у сучасному хореографічному відзеркаленні»*; на VII Всеукраїнській студентській науково–практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжин, 28 листопада 2024 р.) за темою: *«Андріївські вечорниці в українській обрядовості: аналіз у контексті створення кваліфікаційної роботи»*; на IX Всеукраїнській студентській науковій конференції «Мистецька освіта у контексті євроінтеграційних процесів» (Умань, 20 березня 2025 р.) за темою: *«Історіографія українських обрядів: аналіз у контексті хореографічного мистецтва»*.

Опубліковано статтю: Камінський М. «Андріївські вечорниці: популяризація українського обряду через мистецтво танцю, кінематограф та театр». *Проблеми мистецької освіти та виконавства: збірник наук.-метод. статей/ за ред. Ю. Ф. Дворника та О. В. Коваль. Ніжин: НУД ім М. Гоголя, 2025. Вип.15. DOI 10.31654/. С 110 – 115.*

Структура та обсяг пояснювальної записки. Пояснювальна записка складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (20 найменувань), додатків. Загальний обсяг роботи – 63 сторінок, з них основного тексту – 52 сторінок.

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів»

1.1 Генеза та еволюція українських обрядів: від витоків до сучасності

Українські обряди є невід’ємною частиною культури і традицій нашого народу. Їхня історія сягає глибокої давнини, коли вони виконували ритуальні функції, пов’язані з природними циклами, віруваннями і світоглядом давніх слов’янських племен. Обряди відображали соціальні, культурні та релігійні аспекти життя, а з часом зазнали змін під впливом християнства і суспільних трансформацій.

Обряди - це соціально-культурний феномен, що являє собою комплекс символічних дій, спрямованих на усвідомлення й упорядкування певних дій людей у повсякденному побуті, у їх громадському житті, життєдіяльності суспільства[4].

Знання природних циклів і орієнтація формувалися ще на тій стадії, коли давнє населення на території України вело привласнювальну форму господарювання, тобто існувало виключно за рахунок мисливства і збиральництва. Залежно від пори року воно переміщалося з місця на місце, тобто дотримувалося напівкочового способу життя, щоб забезпечити себе достатньою кількістю їжі.

Минали тисячоліття, поки давні люди приручили звірів, навчилися вирощувати хліб. Перехід від привласнювальної до відтворювальної форми господарювання спричинив зміну способу життя. Полювання на звірів змінюється на тваринництво [4].

Збиральництво поступово переростає у хліборобство; замість мандрівного способу життя настає відносна осілість, тривале проживання на певній території. Але первісні форми життя не зникають безслідно, а доповнюють новий господарський устрій. Ця

закономірність властива і обрядовості, в якій давні обрядові дійства постійно доповнюються новими [4].

Паралельно зі зміною способу життя наші предки набували все нових і нових знань. На їх базі формувався певний світогляд як система поглядів на утворення світу, розуміння в ньому місця людини. Її взаємин з іншими людьми та навколишньою природою. Давні люди досить добре усвідомлювали значення природних явищ для свого існування. Ще в дописемний період вони намагалися якимось чином фіксувати свої знання про природу, здобуті у процесі пристосування до неї.

У давніх слов'ян обряди виконували важливу функцію встановлення зв'язку з природними силами і світом предків. Кожне обрядове дійство мало своє призначення і символіку, пов'язану з родючістю, добробутом, захистом від злих сил і гармонією з навколишнім середовищем. Обряди супроводжували людину на всіх етапах життя: від народження до смерті. Зокрема, великого значення надавали обрядам, пов'язаними з початком та завершенням річного циклу [5].

Прийняття християнства в кінці X століття значно вплинуло на обряди. Багато язичницьких звичаїв були адаптовані до нової релігійної системи, отримали нове значення і символіку. Християнські свята стали основою календарної обрядовості українців. Важливими подіями стали Різдво Христове, Великдень, Трійця, які супроводжувалися обрядами.

Одним із найвідоміших традиційних свят в Україні є Різдво. Це особливий час, коли вся країна оживає від святкового настрою. Українці відзначають Різдво згідно зі стародавніми звичаями та обрядами. Цікавим є святкування Святвечору, коли родина збирається за столом, а на ньому розташовуються 12 страв, які символізують 12 місяців року. Також, у цей день в Україні звучить колядка, яку співають діти та молодь, просячи благословення та дарунки [5].

Ще одним цікавим святом є Великдень. Це найважливіше релігійне свято українців, яке відзначається весною. У цей день українці мають багато

звичаїв та обрядів, пов'язаних зі святковою традицією. Наприклад, на Великдень готують писанки - яйця, які мають особливі візерунки та символіку. Також, у цей день українці ходять до церкви, де відбуваються релігійні обряди та служби.

Окрім Різдва та Великодня, в Україні є ще багато інших традиційних свят, які відзначаються з великим задоволенням та ентузіазмом. Наприклад, свято Масляної, яке відзначається перед Великим постом. У цей день українці готують млинці, які символізують сонце та плодючість. Також, у Масляну влаштовують різноманітні гуляння та розваги, де головною подією є засудження чортів та спалювання чортового відра [4].

Український народ багатий на національні традиції та обряди, які відображають його культуру та духовність. Особливе місце серед них займають великодні обряди, які є одними з найцікавіших та найбільш визначних. Вони відображають глибоке релігійне значення свята, а також мають свої унікальні особливості, пов'язані з українськими традиціями та звичаями [5].

Один із найвідоміших та найпоширеніших великодніх обрядів - це освячення пасок. Паска - це символ воскресіння Христового та важлива частина великоднього свята. Вона готується з особливою увагою та любов'ю, використовуючи лише натуральні продукти. Після приготування, паски вносять до церкви, де священник освячує їх, а потім роздає вірянам. Цей обряд вважається символом духовного оновлення та єдності українського народу.

Цікавим великоднім обрядом є освячення крашанок. Крашанки – це символ життя та плодючості, які мають особливе значення в українській культурі. Перед святкуванням Великодня, жінки готують крашанки, фарбуючи їх у різні кольори та оздоблюючи різними візерунками. Потім крашанки освячуються у церкві, після чого вони стають символом благословення та захисту від злого ока [6, 48].

Традиція писанкарства - це ще один важливий великодній звичай українського народу. Писанка - це розписане яйце, яке має глибоке символічне

значення. Вона вважається оберегом від злих сил і символізує вічну любов, щастя та добро. Писанки розписують різними візерунками та символами, які передають певні послання та побажання. Цей традиційний український звичай є невід'ємною частиною великоднього свята та спадщиною українського народу.

Великодні обряди та традиції є важливим елементом українського культурного спадку. Вони відображають глибокі релігійні вірування, а також мають свої унікальні особливості, які роблять їх цікавими та неповторними. Знання та розуміння цих обрядів та традицій допомагає зберегти та передати спадщину українського народу майбутнім поколінням [6, 49].

Українські національні традиції багаті на цікаві обряди, пов'язані зі звичаями заручин та весілля. Ці обряди є складною частиною культури та історії українського народу, відображаючи його традиційні цінності та віру. Заручини та весілля в Україні супроводжуються різноманітними ритуалами та символіками, які надають особливого значення цим важливим подіям у житті молодих [6, 49].

Один зі звичаїв, які пов'язані зі заручинами - це «хрещення». Цей обряд відбувається під час зустрічі батьків молодих, коли вони знайомляться та обмінюються подарунками. Також, важливим елементом заручин є «виїзд за хлібом». Молода пара разом виїжджає на поле, де молодий оберне коло з дерев'яним колом, символізуючи їхню єдність та майбутнє сімейне життя.

Весільні обряди в Україні також вражають своєю різноманітністю. Один з найбільш відомих обрядів - це «обмін кілець». Молодята обмінюються обручками, що символізує їхнє обіцяння бути разом та любити одне одного. Також, популярним обрядом є «обряд хліба і солі», коли батько молодої зустрічає молоду пару з хлібом і сіллю, що означає гостинність та процвітання у новому сімейному житті [6, 50].

Українські національні обряди заручин та весілля є неперевершеним свідченням багатосторонньої історії та культури нашого народу. Вони відображають нашу традиційну спадщину та глибокі цінності, які передаються з покоління в

покоління. Вивчення цих обрядів допомагає зберегти нашу національну ідентичність та розуміння нашого минулого [6, 51].

Особливою складовою обрядів були танцювальні елементи, вони виконували не лише розважальну, але й символічну функцію. Хореографічні композиції відображали зміст обрядів, підкреслювали їхню урочистість і сакральність. Народні танці, такі як гопак, козачок, коломийка, мали свої корені в обрядових діях і відображали культурні особливості різних регіонів України.

Особливе місце займали вечорниці - зібрання молоді, які відбувалися восени і взимку. Вони мали соціальне і розважальне значення, але також включали обрядові елементи, зокрема, ворожіння на Андрія. Танці, співи і ігри були основою вечорниць, створюючи унікальну атмосферу спільності і веселоців.

Наша хореографічна постановка «Андріївські вечорниці» може служити яскравим прикладом того, як українські традиції оживають на сучасній сцені. У ній особливе місце займають саме вечорниці - осінньо-зимові зібрання молоді, які гармонійно поєднують соціальні, розважальні та обрядові елементи [2, 89].

Сучасний світ вимагає постійного зусилля для збереження та відродження традицій та культурних цінностей. Українські свята мають важливе значення не лише як символи минулого, а й як спільні потужності, які допомагають утримувати історичну спадщину та об'єднувати людей.

Одним із способів збереження культури є проведення народних різдвяних обрядів, які поєднують у собі старовинні традиції та сучасний підхід. Багато людей активно залучаються до організації святкувань, відтворюючи забуті звичаї та розвиваючи нові форми відзначення свят [2, 90].

Створення фольклорних гуртків та гуртів, які займаються вивченням та популяризацією українських обрядів, також сприяє збереженню культурної спадщини. Такі ініціативи мають велике значення для поколінь, оскільки допомагають зберегти та передати знання про українські свята.

У цифрову епоху важливо використовувати інтернет та соціальні мережі для просування української культури та свят. За допомогою онлайн-платформ можна донести до широкої аудиторії інформацію про історію свят, їх значення та традиції, тим самим залучивши нове покоління до участі у цих заходах.

Збереження культури через українські свята є важливим кроком у збереженні національної ідентичності та спільної пам'яті. Ця діяльність допомагає утримати зв'язок із минулим, показати сучасному світові багатство українських традицій та святкових обрядів, а також залучити увагу до важливості збереження культурної спадщини [2, 94].

З часом багато традиційних українських свят та обрядів модернізувалися, але зберігали свою унікальну культурну спадщину. Сучасність також відзначається новими підходами до відзначення стародавніх свят, зокрема їх модернізації. Однак, незважаючи на це, багато українців надалі відзначають свята та обряди у традиційний спосіб, дотримуючись старовинних звичаїв та ритуалів [3, 94].

Традиційні українські свята та обряди відображають дух національної ідентичності та покликані зберегти спектр українських традицій для наступних поколінь. Їх важливість полягає в тому, що вони не лише поєднують людей різних поколінь, а й сприяють збереженню та підтримці культурних цінностей [17].

Українські обряди є багатим культурним спадком, що відображає історичний розвиток і духовність народу. Вони об'єднують минуле і сучасність, демонструючи зв'язок поколінь і глибину національної культури. Хореографічне прочитання обрядів, зокрема танцювальна картинка «Андріївські вечорниці», є важливим засобом збереження і передачі цієї спадщини майбутнім поколінням [18, 46].

Таким чином, збереження та популяризація українських обрядів є важливим завданням сучасного суспільства. Це допомагає не лише підтримувати національну ідентичність, але й збагачує культурне життя країни, роблячи його більш різноманітним та значущим.

1.2 Українські вечорниці як складова народних традицій та обрядів: феномен Андріївських вечорниць

Вечорниці є важливою складовою української народної культури, що поєднує побутові обряди, народні вірування, пісні та танці. Серед них особливе місце займають Андріївські вечорниці, які проводилися ввечері з 29 на 30 листопада і були приурочені до свята Апостола Андрія Первозванного.

Для проведення вечорниць дівчата обирали простору, зручну хату, зазвичай вдови або самотньої бабусі. Після отримання згоди, господиню починали називати «вечорничною». У великих селах, де було багато молоді, кожен куток або навіть вулиця мали свої вечорниці. Іноді наймали по дві хати на куток. Освітленням, опаленням та прикрашанням хати займалися здебільшого дівчата, які старалися віддячити господині за можливість збиратися в її домі [8, 55].

Вечорниці в Україні мали різні варіанти, що відрізнялися за змістом: буденні та святкові. Основою буденних (їх часто називали досвітками) була робота, така як прядіння чи шиття, хоча і на цих зібраннях не бракувало розваг. Українські пісні, танці та жарти завжди супроводжували будь-яку колективну працю.

На святкових вечорницях хлопці та дівчата відпочивали, веселилися, зав'язували стосунки. Музика, співи, танці, ігри та спільна вечеря надавали цим заходам особливого значення. Святкові вечорниці також були різноманітними, оскільки їх проводили з нагоди певної події або свята. Їх умовно можна поділити на недільні (по неділях), весільні (у сезон весіль), прощальні (проводи рекрута) та празникові (складчини на великі свята) [8, 57].

Буденні вечорниці були поширені по всій Україні і зазвичай проводилися однаково. Як тільки сутеніло, дівчата збиралися до хат вечорничних матерів, несучи з собою все необхідне для роботи: веретена,

прядки, днища, гребені, пряжу для прядіння, полотно та нитки для вишивання і шиття.

Зібравшись, дівчата сідали одна біля одної навколо столу або посеред хати біля каганця чи лампи й займалися шиттям, вишиванням, плетінням. Під час роботи вони співали, жартували, а згодом ділилися своїми душевними таємницями і думками про дівочу долю.

Близько дев'ятої-десятої вечора приходили парубки з сопілками, іншими саморобними інструментами та ласощами. Ввійшовши до хати, вони віталися «добрий вечір» або «Боже, допоможи», потискаючи руки кожній дівчині. Потім самі парубки бралися за роботу, хоча після важкої домашньої праці - молотіння хліба, рубання дров або ремеслування - їм більше хотілося відпочити, повеселитися з дівчатами [8, 59].

Опівночі всі розходилися по домівках. Кожну дівчину проводжав хлопець, несучи її прядку. Частина молоді залишалася ночувати у вечорничій хаті, особливо ті, хто мав пару. Вони приносили соломку, розстеляли її на підлозі, накривали ряднами і вкладалися відпочивати.

На великі зимові свята молодь влаштовувала багаті вечорниці - ігрища. На такі стародавні ігрища сходилися з різних куточків села до однієї просторої хати. Це було справжнє свято, на яке збиралося 50-60 гостей. Вони танцювали, співали, перевдягалися. Дбали про вчасне частування музикантів, адже музика на таких заходах мала першорядне значення.

Особливо важливими були вечорниці на Катерини та Андрія. Вони супроводжувалися різноманітними обрядами і ворожіннями про майбутню долю, насамперед про одруження. Вважалося, що на Катерини переважно ворожили парубки, а на Андрія - дівчата [7, 26].

Напередодні Катерини хлопці постили, щоб мати добрих жінок, а напередодні Андрія дівчата постили, щоб мати дбайливих чоловіків. Постилися весь день до першої вечірньої зірки. І на Катерини, і на Андрія форми та способи ворожінь були майже однакові, за винятком ворожіння з вишневою гілкою на Катерини, яке виконувалося, як правило, індивідуально.

Андріївські вечорниці зберегли не лише магічну сутність дохристиянських обрядів, а й ритуальні страви. Недарма подекуди їх називали ще «великими вечорницями». Із принесених до вечорничної хати продуктів (маку, олії, борошна, меду, грибів, сухих фруктів, риби тощо) дівчата готували вареники з маком і сливами, пироги, узвар, книші, пшоняну чи гречану кашу, рибу, капусту, голубці, кисіль тощо.

Однією з головних частин вечорниць було кусання калити. Калита - це великий солодкий корж із білого борошна, що символізував новонароджене Сонце. Він мав ще декілька назв, зокрема: «каланта» (Холмщина), «бакала» (Канівщина), «бала» (Східна Волинь). До випікання калити долучалися всі дівчата, замішуючи тісто разом, від найстаршої до наймолодшої [7, 31].

Поки калита випікалася, дівчата готували хату до зустрічі з хлопцями - чистили її та готували страви. Коли ж вечеря була готова, а калита спечена, запрошували парубків. Корж підвішували на червоному поясі або гарній стрічці на висоті людського зросту, щоб його можна було схопити зубами.

Обирали вартового до калити, якого називали Калитинським, писарем, дідом або Коржовським. Ця людина мала бути дотепною та балакучою, щоб усіх розсмішити. За правилами гри, треба було відкусити корж, не допомагаючи собі руками, і при цьому не засміятися. Хто не стримався від сміху, того писар мазав по губах сажею чи глиною [7, 31].

Після кусання калити гра тривала доти, доки всі учасники не спробують відкусити корж. Якщо залишалося трохи калити, дівчата розламували її і пригощали хлопців та інших гостей, примовляючи: «Калита, калита, солодка була, тепер ми її з'їли, за женихом полетіли».

Головним обрядом Андріївських вечорниць були ворожіння. Ворожили гуртом, групами або на самоті. Варіантів ворожінь було безліч. Дівчата обов'язково ворожили на свого судженого, адже це один із основних елементів народних традицій свята Калити. Способів ворожити було багато, і вони передавалися в народі з покоління в покоління. Для своїх магічних ритуалів

дівчата використовували дзеркало, воду, чобітки, свічки, гребінець та багато іншого [9,115].

Одним із наймістичніших ворожінь було ворожіння зі свічками й дзеркалом. Вважалося, що на таке ворожіння могла наважитися лише смілива дівчина, адже до дзеркал, за народними віруваннями, зазірала всяка нечисть. Дівчина сідала біля дзеркала, запалювала свічки з обох боків, заплющувала очі й запитувала дзеркало про свою долю. Потім вона розплющувала очі й дивилася в дзеркало, де, за віруваннями, могла побачити свою долю [9, 115].

Найпростішим ворожінням було ворожіння з гребінцем. Це для найлінивіших дівчат, адже не вимагало ніяких приготувань. Дівчина клала під подушку свій гребінець і перед сном промовляла: «Суджений-ряджений, прийди й причеси мене». У сні наречений мав з'явитися дівчині.

Ще одним цікавим способом було ворожіння на пшениці. На підлогу розсипали зерно, і дівчата уважно спостерігали, як його клюють кури. Якщо курка швидко підходила до зерна, це віщувало швидке заміжжя. Ворожіння на воді теж мало своє символічне значення. Дівчата ставили миску з водою під ліжку і опускали в неї голку, що символізувала дорогу або перешкоди в майбутньому подружньому житті.

Інший метод передбачав використання ниток для ворожіння. Дівчата запалювали довгі нитки, і чия нитка згоряла швидше, та мала першою вийти заміж. Ворожіння на снігу передбачало вихід на вулицю, де дівчата слухали, звідки лунає собачий гавкіт - з того боку, вважалося, мав приїхати майбутній чоловік [11, 96].

Також популярним було ворожіння на книзі: дівчата відкривали навмання сторінку і читали рядок, який вважався віщим і мав розповісти про майбутнє. Ворожіння на яблуці полягало в розрізанні його навпіл і підрахунку насіння. Парна кількість насіння обіцяла швидке заміжжя, а непарна - залишитися дівчиною ще на рік.

Прикладом є наша постановка «Андріївські вечорниці», у якій ми намагалися передати магічний світ традиційних українських ворожінь через

пластику та рух. Ворожіння, зокрема ті, що виконувалися дівчатами на Андрія, стають ключовим драматургічним елементом постановки, що органічно поєднує хореографію, етнографію та театралізоване дійство.

Свято тривало два-три дні, до нього навіть шили новий одяг. Ввечері молодь робила опудало Андрія, а потім символічно «ховала» його. Під час вечері дякували господарям за гостинність. На вечорницях також влаштовували маскаради та ігри [11, 97].

Вечорниці залишалися важливою формою гуртування молоді, де вони навчалися праці, естетичних уподобань, та особистої поведінки, знайомилися з фольклором і традиціями. Це була своєрідна школа життя, де парубки й дівчата готувалися до майбутнього сімейного життя, вивчали характери одне одного, що сприяло формуванню міцних шлюбів. [11, 98].

Хлопці намагалися демонструвати свою гідність, відвагу, сміливість і вміння спілкуватися з дівчатами, а також вправність у співі й танцях. Учасники вечорниць прагнули не лише весело провести час, а й покращити свої навички спілкування, які знадобляться їм у подальшому житті.

Кожне таке зібрання ставало важливою подією для молоді, адже вечорниці були не тільки місцем розваг, а й соціалізації. Тут формувалися дружні стосунки, народжувалися симпатії, а часто й визначалося майбутнє подружнє життя [10].

Особливою атмосферою вечорниць було те, що під час цих зустрічей молодь не лише працювала та розважалася, а й навчалася важливим аспектам культури та традицій. Зберігати та передавати ці знання вважалося обов'язком кожного, адже у них містилася частка душі народу, його історії та вірувань.

Вечорниці виконували важливу виховну функцію, формуючи в молоді почуття відповідальності, поваги до старших, турботливості. Знання, отримані під час цих зустрічей, залишалися з ними на все життя, допомагаючи у створенні міцної та дружньої родини. Отже, Андріївські вечорниці є важливою складовою української культурної спадщини, що дозволяє передати унікальні традиції, обряди та вірування з покоління в покоління.

1.3. Андріївські вечорниці: популяризація українського обряду через мистецтво танцю, кінематограф, театр

Хореографія є одним із найпотужніших засобів передачі культурного спадку. В Україні традиційні танці, що супроводжують Андріївські вечорниці, є важливим елементом народної культури. Хореографи активно використовують елементи цього обряду у своїх постановках, що дозволяє поєднувати фольклор з сучасними танцювальними стилями.

Зокрема, народні ансамблі включають сцени, які відтворюють елементи ворожіння, ігри та інші обряди, характерні для Андріївських вечорниць. Такі танці, як гопак, козачок або аркан, збагачуються театральними елементами, що відтворюють атмосферу свята. Завдяки цьому глядачі можуть не лише насолоджуватися красою українських танців, але й зануритися в обрядовий світ, який відкриває традиційні українські вірування та звичаї [12, 31].

Видатні хореографічні колективи, такі як Національний ансамбль танцю України імені Павла Вірського, активно популяризують Андріївські вечорниці, виступаючи як в Україні, так і за кордоном. Їхні вистави передають багатство української культури, поєднуючи традиційні танці з елементами театралізації [1, 142].

Українські балетмейстери та хореографи дійсно відіграли ключову роль у популяризації Андріївських вечорниць через свої постановки. Використовуючи мову танцю, вони не лише зберегли традиційні мотиви, а й надали їм нового звучання, що відгукується в серцях сучасних глядачів.

Одним із найважливіших аспектів у постановках, присвячених Андріївським вечорницям, є передача глибокого символізму цього обряду. Танцювальні номери часто наповнені елементами ворожіння, народних ігор та звичаїв, що створює атмосферу магії та містики. Через складні хореографічні композиції балетмейстери втілюють у життя сцени загадкових вечорів, де молодь збиралася для гадання на долю та кохання [1, 143].

Естетична краса, притаманна українському народному танцю, дозволяє передати чарівність і унікальність Андріївських вечорниць. Кольорові костюми, автентичні музичні супроводи та майстерність виконання роблять такі постановки незабутнім видовищем.

Завдяки цьому вечорниці стали популярними не лише серед українців, але й отримали визнання за кордоном. Численні гастролі українських танцювальних ансамблів, які включали тематичні номери про Андріївські вечорниці, сприяли тому, що світова аудиторія відкрила для себе багатство української культури [16, 101].

Павло Вірський - один із найвідоміших українських балетмейстерів, який очолював Державний ансамбль танцю України. Його творчість відзначається глибоким розумінням народних традицій та майстерним поєднанням фольклорних елементів з класичною хореографією.

Вірський звертався до тематики Андріївських вечорниць, створюючи яскраві танцювальні композиції, які відтворювали атмосферу цього обряду. У його постановках використовувались характерні обрядові елементи: народні танці, ігри та ворожіння, що дозволяло глядачам відчувати дух стародавнього українського свята [1, 144].

Своїми роботами балетмейстер сприяв популяризації Андріївських вечорниць за межами України, представляючи їх у різних країнах світу. Його ансамбль став важливим культурним послом України, а постановки на основі народних обрядів - ефективним засобом для збереження та поширення національної культури [1, 144].

Мирослав Вантух, послідовник Павла Вірського та нинішній керівник Національного ансамблю танцю України імені Павла Вірського, продовжує традиції свого наставника, розвиваючи тему Андріївських вечорниць у сучасному хореографічному мистецтві. Його постановки зберігають автентичність народних танців, водночас адаптуючи їх до вимог сучасної сцени.

Вантух активно працює над відновленням і популяризацією традиційних обрядів через танцювальні вистави, що приваблюють як українську, так і міжнародну аудиторію. Зокрема, його постановки, що включають елементи Андріївських вечорниць, зберігають обрядовий зміст, додаючи яскраві хореографічні рішення і сценографію [20, 123].

Анатолій Шекера - ще один видатний український балетмейстер, який активно працював з народними темами. Його творчість також зверталася до обрядових сюжетів, включаючи Андріївські вечорниці. Шекера розробляв складні хореографічні композиції, які були засновані на глибокому дослідженні фольклорних традицій.

Шекера створював постановки, що відображали дух Андріївських вечорниць через ретельно відпрацьовані танцювальні елементи, в яких відчувалася гармонія між традиційним та сучасним. Його роботи мали великий вплив на розвиток українського балетного мистецтва і допомагали зберегти унікальність національних обрядів [20, 124].

Григорій Чапкіс, відомий український хореограф, також зробив вагомий внесок у популяризацію українських обрядів, зокрема Андріївських вечорниць. Його постановки були спрямовані на відтворення святкової атмосфери, характерної для цього обряду, і привертати увагу до багатства української культури. Балетмейстер використовував у своїх роботах елементи обрядових ігор, танців і пісень, які є невід'ємною частиною Андріївських вечорниць. Це дозволяло глядачам відчувати автентичність святкування і зрозуміти його глибоке значення [20, 126].

Відповідно, хореографічне мистецтво виступає потужним засобом для популяризації Андріївських вечорниць, оскільки воно дозволяє передати не лише обрядові дієства, а й емоційну складову свята. Танцювальні постановки, натхненні цим обрядом, можуть стати частиною як традиційних, так і сучасних культурних заходів. Популяризація Андріївських вечорниць через хореографію може включати організацію фестивалів, де основною темою є

народні обряди, що дозволяє представити Андріївські вечорниці широкій аудиторії.

Сьогодні різноманітні освітні та мультимедійні проекти, засновані на обрядових темах, активно використовують сучасні технології для створення відео та онлайн-контенту. Це дозволяє популяризувати народні обряди у епоху цифрових технологій. Участь українських хореографічних колективів у міжнародних заходах також сприятиме активному поширенню знань про Андріївські вечорниці за межами України [14, 98].

Тож, Андріївські вечорниці - це унікальний культурний феномен, який має значний потенціал для популяризації через хореографічне мистецтво. Завдяки творчості видатних українських балетмейстерів і хореографів цей обряд знаходить своє продовження на сценах театрів і фестивалів, допомагаючи зберегти і передати його майбутнім поколінням. Використання хореографії як засобу популяризації національних традицій сприяє збереженню культурної спадщини і забезпечує її місце в сучасному світі [14, 100].

Не менш важливу роль у популяризації українських обрядів відіграє кінематограф, допомагаючи зберігати та поширювати національну спадщину через мистецтво. Фільми, що зображують Андріївські вечорниці, не лише підтримують культурну пам'ять, але й відкривають її для ширшої аудиторії, включаючи молодь і глядачів з інших країн. Відомі українські режисери звертаються до цієї теми, використовуючи обрядові сцени як символ автентичності, що підкреслює унікальність української національної ідентичності [16, 105].

Сцени ворожіння, народні танці та святкові зібрання, що часто зустрічаються у фільмах, створюють особливу атмосферу, яка допомагає глядачам зануритися в культурний контекст України. Відомий фільм «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова є яскравим прикладом того, як обрядові елементи, навіть якщо вони не стосуються Андріївських вечорниць безпосередньо, можуть передавати глибоку етнографічну атмосферу та дух

української культури. Ці сцени є візуальним мостом між глядачем та традиційним життям українського народу [17].

Сучасний кінематограф активно переосмислює народні обряди, надаючи їм сучасного звучання і роблячи їх більш актуальними для сучасного глядача. Такі фільми можуть містити елементи фентезі або драматичного мистецтва, що дозволяє поєднати старовинні обряди з новими художніми формами. Це не лише привертає увагу молодій аудиторії, але й сприяє обговоренню та переосмисленню національних традицій у контексті сучасного світу [15, 94].

Крім того, кінематографічні проекти, присвячені народним обрядам, часто супроводжуються документальними фільмами або додатковими матеріалами, які пояснюють історичне значення і сучасну актуальність цих традицій. Завдяки цьому глядачі отримують не тільки естетичне задоволення від перегляду, але й глибше розуміння культурної спадщини України.

Сучасні українські режисери активно інтегрують обрядові елементи в свої роботи, створюючи фільми, які можуть змагатися на міжнародних кінофестивалях, представляючи українську культуру на світовій арені. Такі стрічки не лише сприяють популяризації обрядів, але й допомагають будувати культурний діалог між Україною та іншими країнами, демонструючи унікальність і багатство національних традицій [15, 96].

Таким чином, кінематограф стає важливим засобом збереження і популяризації Андріївських вечорниць, роблячи їх частиною сучасного культурного ландшафту і забезпечуючи їхню живучість у прийдешні часи.

Важливим інструментом для збереження та популяризації народних обрядів, зокрема Андріївських вечорниць, є український театр. Постановки, що відтворюють ці традиційні святкування, дозволяють глядачам зануритися в багатий світ українського обрядового життя.

Вони не лише відображають давні звичаї, але й пропонують нові інтерпретації, збагачуючи їх сучасними художніми засобами. Музичні та драматичні театри активно використовують мотиви Андріївських вечорниць у

своїх виставах, додаючи сучасні елементи, які роблять їх більш зрозумілими та цікавими для міської аудиторії [15, 96].

Такі театральні проекти часто поєднують у собі традиційні та сучасні підходи, використовуючи інтерактивні формати, мультимедійні ефекти та сучасну музику, щоб привернути увагу молоді. Водночас, в цих виставах зберігається ключова символіка Андріївських вечорниць: ворожіння, танці, пісні, які є важливою частиною українського культурного спадку [17].

Популярні театральні постановки часто включають сцени ворожінь, танців і співів, що є характерними для Андріївських вечорниць. Наприклад, вистава «Ніч перед Різдвом» за мотивами повісті Миколи Гоголя демонструє, як українські театри відтворюють і переосмислюють народні традиції. У таких постановках використовуються автентичні народні пісні, колоритні костюми та оригінальні декорації, що підсилює відчуття занурення у святкову атмосферу [17].

Багато театрів також організовують тематичні вечори, де глядачі можуть стати безпосередніми учасниками дійства, вчитися народним танцям і навіть брати участь у ворожіннях. Це створює інтерактивний зв'язок між традиціями минулого і сучасним суспільством, дозволяючи аудиторії відчувати себе частиною національної спадщини.

Таким чином, театр також безпосередньо відіграє ключову роль у популяризації та збереженні українського обряду Андріївські вечорниці, роблячи їх доступними та привабливими для сучасного глядача, і водночас забезпечуючи безперервність народних традицій.

Тож, хореографія, кінематограф і театр є потужними засобами для відображення символізму та естетики українських обрядів. Завдяки творчості видатних балетмейстерів, режисерів і художників, Андріївські вечорниці знаходять нове звучання, залишаючись актуальними як в Україні, так і за її межами. Наша постановка «Андріївські вечорниці» слугує ідеальним способом передати багатство культурної спадщини України через мистецтво кіно, театру та танцю.

Висновки до першого розділу

1. Проаналізовано, що українські обряди є невід'ємною частиною культури і традицій нашого народу. Їхня історія сягає глибокої давнини, коли вони виконували ритуальні функції, пов'язані з природними циклами, віруваннями і світоглядом давніх слов'янських племен. Прийняття християнства значно вплинуло на обряди, деякі язичницькі звичаї були адаптовані до нової релігійної системи. Християнські свята стали основою календарної обрядовості українців - Різдво Христове, Великдень, Трійця, Масляна та інші.

Упродовж століть обряди ставали не лише формою духовного життя, а й важливим засобом збереження національної ідентичності та передачі культурного досвіду з покоління в покоління. Наразі українські обряди продовжують розвиватись, набуваючи нових сучасних форм, але при цьому зберігають своє головне призначення – підтримують зв'язок з минулим утворюючи неперервність національної традиції. Вони є своєрідним відображенням світогляду українського народу.

Кожний обряд несе у собі духовний багатий символічний зміст, який дозволяє глибше зрозуміти особливості культурної спадщини України. Дослідження українських обрядів має важливе значення у формуванні національної свідомості. Саме через культуру формуються моральні засади які зміцнюють зв'язок між минулим та сучасним поколінням українців.

2. Визначено, що український обряд Андріївські вечорниці є одним із найяскравіших проявів народної культури, який поєднує у собі давні звичаї, пісенну та танцювальну творчість, обрядовий гумор, народні ігри. Головним обрядом Андріївських вечорниць були ворожіння. Ворожили гуртом, групами або на самоті. Різноманітні способи ворожіння передавалися у народі з покоління в покоління. Для магічних ритуалів використовували дзеркало, воду, чобітки, свічки, гребінець та багато іншого.

Андріївські вечорниці є не тільки розважальним обрядом, а й своєрідною формою соціальної взаємодії, у якій поєднуються елементи гри та змагання. Цей обряд об'єднував молодь, сприяючи вихованню почуттів спільності, товаришкості, дотепності й винахідливості. Вечорниці формували почуття відповідальності, поваги до старших, турботливості. Знання, отримані під час цих зустрічей, залишалися з молодими людьми на все життя, допомагаючи у створенні міцної та дружньої родини.

Обряд Андріївські вечорниці має значну художню та культурно-етнічну цінність. Його символіка та динамічна форма дозволяють створювати на основі обряду виразну хореографічну композицію, що відтворює дух українських традицій у сучасному світі.

3. Досліджено, що Андріївські вечорниці виступають джерелом натхнення для митців різних галузей мистецтва – хореографії, театру, музики, літератури, живопису та кінематографа. Важливим елементом народної культури є традиційні танці, що супроводжують Андріївські вечорниці. Хореографи активно використовують елементи цього обряду у своїх постановках, поєднуючи фольклор із сучасними танцювальними стилями. Балетмейстри П. Вірський, М. Вантух, А. Шекера, Г. Чапкіс, К. Василенко створили постановки, у яких передавалися народні звичаї, обрядові традиції українського народу.

Важливу роль у популяризації українських обрядів відіграє кінематограф. Видатні українські режисери звертаються до теми вечорниць, використовуючи обрядові сцени як символ автентичності. Сцени ворожіння, народні танці та святкові зібрання, що часто зустрічаються у фільмах, створюють особливу атмосферу. Яскравим прикладом є відомий фільм «Тіні забутих предків» С. Параджанова, у якому обрядові елементи допомагають передати глибоку етнографічну атмосферу та дух української культури.

Не менш вагомим інструментом для збереження та популяризації народних обрядів є український театр. Музичні та драматичні театри активно використовують мотиви українських вечорниць у своїх виставах, додаючи

сучасні елементи, які роблять їх більш зрозумілими та цікавими для молодшої аудиторії. Популярні театральні постановки часто включають сцени ворожінь, танців і співів, що є характерними для Андріївських вечорниць. Тож, хореографія, кінематограф і театр є потужними засобами для відображення символізму та естетики українських обрядів.

**РОЗДІЛ II. Художні особливості хореографічної постановки у
контексті кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці: хореографічна
подорож у світ українських обрядів»**

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: Відтворення традиційного обрядового дійства Андріївських вечорниць як символу духовної спадщини українського народу, через синтез народного танцю, пісні, гри та обрядових елементів.

Ідея: Показати багатство, емоційність і глибину українських обрядів через хореографію як мистецький інструмент збереження і популяризації національної культури. Підкреслити єдність поколінь та зв'язок сучасного глядача з давніми традиціями.

Конфлікт: Протиставлення традиційного та сучасного світогляду молоді. У середині композиції виникає внутрішній конфлікт героїв між захопленням сучасністю та потребою в осмисленні й прийнятті своєї культурної ідентичності. Також присутній ігровий, емоційний конфлікт між персонажами у формі змагань, жартів, жартівливої боротьби за увагу.

Надзавдання: Через сценічне відтворення вечорниць та образність руху занурити глядача у світ українських традицій, викликати почуття гордості, дотичності до автентичного національного спадку та сформувати повагу до українських обрядових практик.

Наскрізна дія: Поступове залучення молоді до світу українських традицій через участь в Андріївських вечорницях: від звичайного зібрання - до переживання обрядових дійств. Через обрядові моменти герої проходять внутрішнє перетворення - від байдужості до глибокого усвідомлення цінності народної спадщини та власної культурної приналежності.

Форма: Великий ансамбль

Стиль: Народний стилізований танець

Жанр: Народно - обрядовий

Лібрето

На сцені з'являється Вечорнична мати-поважна жінка, носійка традицій, берегиня звичаїв. Її поява знаменує початок обрядового дійства, вона є своєрідним містком між минулим і сучасністю. В її постаті – мудрість поколінь, глибока духовність, зв'язок з прадавніми обрядами. Вона зібрала молодь у цей особливий вечір, щоб передати їм не лише хату, а й часточку душі народу, щоб саме тут, у традиційній атмосфері, ожили звичаї предків.

Мати звертається до присутніх із закликом зберігати традиції, шанувати духовну спадщину та передавати її з покоління в покоління. Після короткої промови Вечорнична мати урочисто передає хату молодим дівчатам. Це символічний акт передачі простору, в якому відбудуватимуться всі основні події вечора. Відтепер саме дівчата стають головними господинями цього святкового дійства. Вони одразу ж беруться за приготування до ворожінь, створюючи навколо себе атмосферу таємничості, очікування й надії.

Цього разу обрядове ворожіння відбувається виключно на червоній стрічці - давньому символі любові, жіночої сили, долі та серцевих переживань. Кожна дівчина бере свою червону стрічку, зав'язує її в вузлики, нашіптуючи на неї свої потаємні бажання про судженого, про щасливу долю, про кохання.

Дівчата ворожать мовчки або пошепки, щоб не злякати долю, зосереджено, обережно торкаючись до кожного вузлика-наче до власного серця. Кожна стрічка - індивідуальна історія, нитка, що тягнеться до майбутнього. Після ворожіння дівчата залишають стрічки біля образів або вішають їх на видне місце, ніби запрошуючи долю до хати.

Відчувається внутрішня тиша й сакральність моменту. Поступово ворожіння добігає кінця, і дівоча компанія, зберігаючи веселу і доброзичливу атмосферу, збирається до виходу з хати.

У цей момент на зміну дівчатам до хати заходять хлопці. Вони галасливі, жартівливі, енергійні-контраст до попередньої спокійної та загадкової частини. Їхній прихід оживлює простір новою енергією. Вони сміються,

вигукують жартівливі репліки, змагаються між собою в дотепності, впізнаючи, що дівчата вже залишили хату. Серед хлопців виринає постать Пана Калитинського - напівжартівливого персонажа, носія обрядової гри. Він запрошує всіх до традиційної розваги-кусання калити.

Розпочинається гра з калитою. Один із хлопців виконує роль судді - карає сміхом тих, хто не зміг вкусити калиту. Калита висить високо, і учасники намагаються, підстрибуючи або їдучи на коцюбі, дістати її зубами. Гра супроводжується жартами, примовками, традиційними пісеньками. Цей обряд не лише розважає, але й символізує перехідний момент-зміну стану, дозрівання, випробування на спритність та кмітливість.

Після завершення гри, коли всі вже вдосталь насміялися й натішилися, на сцені знову з'являються дівчата. Настає фінальний танець. Хлопці та дівчата сходяться разом у єдиному колі, в якому переплітаються радощі свята, енергія молодості, передчуття майбутнього та шанування минулого. Танок є не лише завершенням дійства, а й символом єдності, гармонії, злагоди.

Дійові особи та їх характеристика

Вечорнична мати - це центральна жіноча постать у хореографічному дійстві, носійка традицій, обрядової пам'яті та духовної глибини. Її образ - величний, урочистий і водночас лагідний, теплий, наповнений внутрішнім світлом. У структурі хореографічної вистави андріївські вечорниці вона виконує не лише роль господині вечора, але й символізує собою зв'язок поколінь, хранительку звичаїв та духовний центр жіночого світу.

Це жінка старшого віку - досвідчена, виважена, шляхетна у своїй простоті. У її жестах - стриманість і впевненість. Вона не метушиться, не виставляє себе напоказ, а тримається з гідністю. Її рухи плавні, обережні, глибоко пластичні. У хореографії її присутність відчувається як стрижень - вона не домінує фізично, але навколо неї обертається атмосфера взаємоповаги, затишку, традиційної жіночої єдності.

Вечорнична мати постає як господиня оселі, в якій проходять вечорниці. Вона готує простір для обрядового дійства: застеляє рушниками лави, поправляє гілки калини, перевіряє, чи готова калита. Її турбота - це не тільки побут, а сакральне дійство. Кожен її крок - наповнений значенням: вона «вплітає» у побутове тіло вечора обрядовість і сакральну тишу давнини.

У пластичному рішенні вона може з'явитися на сцені першою, у світлі свічки або лампадки, як вісниця вечора. Її хода - тиха, майже урочиста. Вона несе коровай, калиту, рушники чи інші елементи народної символіки. Саме вона відкриває вечорниці, освячуючи їх своїм спокоєм і мудрістю. Її погляд - добрий, але проникливий; вона дивиться не просто на молодь, а крізь час, ніби згадуючи свої юні роки, коли і сама ворожила, співала, закохувалась.

Вона - не просто персонаж, а символ. Вона втілює материнське начало у традиційній культурі, уособлює охоронницю жіночої спільноти. Вона водночас і обрядова постать, і реальна господиня, і метафоричний образ - пам'яті, продовження роду, духовної рівноваги. Її функція - бути спостерігачкою, провідницею, тінню прадавньої культури, яка передається через тіло, жест, погляд.

У діях молоді вона не втручається, але завжди поруч. Вона бачить усе: і дівочі жарти, і ворожіння, і кусання калити, і флірти хлопців. Вона може злегка посміхнутися, похитати головою, промовити благословення чи заспівати короткий обрядовий куплет. Її спів - глибокий, чистий, неквапливий. Він мов луна з минулого, яка огортає все, що відбувається, невидимим захистом.

Дівчата, що ворожать. Виступають не просто як учасниці обрядових ігор - вони є уособленням народної уяви, жіночого підсвідомого, мрійливості, поєднаної з певним відлунням сакральності. Вони - серце вечора, його лірична й містична основа, яка втілює молодість, сподівання, романтичне передчуття долі.

Це переважно молоді дівчата - ще не заміжні, але вже в повному розквіті дівочої вроди та свідомості. Вони збираються на вечорниці не лише задля розваги, а й задля здійснення давнього ритуалу - ворожіння на судженого. У

їхніх поглядах - трепет, цікавість, ледь прихована тривога перед майбутнім. Вони щиро вірять у магічну силу обряду, і ця віра наповнює їхні дії глибинним змістом.

У сценах ворожіння дівочий образ набуває особливої витонченості. Їхні рухи м'які, плавні, повільні - ніби в'язь танцю з ніччю. Вони нахиляються над водою, кидають чобітки, варять галушки, слухають звуки - кожна дія сповнена внутрішнього значення, бо вона спрямована до потойбічного, до незнаного. Ворожіння - це діалог із майбутнім, і дівчата стають його вісницями.

Їхні костюми традиційні, але підкреслено жіночні: довгі сорочки, вишиті рукави, барвисті пояси. У хореографічному композиції вони рухаються легко, ніби плывуть у просторі, часто утворюючи кола, спіралі, нитки долі, візуалізуючи єдність жіночої енергії та таємниці. Вони танцюють не окремо, а разом - як одне ціле, де кожна окрема постать є частиною великого жіночого образу: майбутньої нареченої, матері, берегині.

Водночас вони можуть бути грайливими, кокетливими - це додає сцені живої емоційності. Адже вечорниці - не лише містика, а й розвага, молодіжна свобода в межах традиції. Дівчата жартують одна з одною, дражнять хлопців, грають у любовні ігри - і цим підкреслюють свою силу молодості, привабливості, життєвості.

Дівчата, які ворожать - це не лише персонажі дійства, це - уособлення прадавньої жіночої культури, яка передавала уявлення про долю, щастя, шлюб і продовження роду через символи, жести, слова і спів. Їхній танець - це танець на межі реального й потойбічного, земного й надземного.

Пан Калитинський - колоритна, яскраво змальована персона, що уособлює сатиричний образ дрібного шляхтича або заможного селянина, який прагне здаватися важливішим, освіченішим і панським, ніж є насправді. Він - типовий персонаж народної комедії, в основі якого лежить поєднання хвастливості, комічної зарозумілості та глибоко людської доброзичливості. Його постать укорінена у фольклорній традиції українських вечорниць, де такі

образи часто використовувалися як засіб гумористичного осмислення суспільних типажів і моральних уроків.

Пан Калитинський вважає себе дуже вишуканим і важливим. Він любить показово говорити «панською» мовою, вживає складні слова, часом недоречно, намагається наслідувати шляхетські манери, хоча не завжди має достатній рівень культури, щоб робити це переконливо. У його поведінці завжди є доля перебільшення, позування, бажання вразити публіку своїм «станом», розумом і вихованістю.

Він носить костюм, який, хоч і має претензію на шляхетність, виглядає трохи смішно: в ньому поєднується бажання бути модним із невдалим смаком. Його жупан чи піджак можуть бути прикрашені надмірно великими гудзиками, пір'ям у капелюсі, яскравими шкарпетками чи широким поясом - усе це говорить про його прагнення до зовнішнього ефекту.

Попри свою показну пихатість, Пан Калитинський не є негативним героєм. Він щиро хоче бути корисним, веселим і прийнятим у товаристві. Його внутрішній світ - простий, добрий, навіть наївний. Він любить молодь, хоче бути з нею на одній хвилині, але не завжди вміє це робити органічно. Його висловлювання часто кумедні, іноді плутані, але в них завжди є певна життєва мудрість або спроба дотепу. Його жарти можуть бути незграбними, але він завжди робить це без злості.

У контексті обрядової дії андріївських вечорниць Пан Калитинський виконує роль носія традиційного устрою - своєрідного старшого на вечорницях або охоронця морального порядку. Саме він може бути головним суддею під час обрядового кусання калити, виголошувати традиційні фрази, кликати учасників до участі в ритуалі, вигадувати жарти, кумедні правила.

Його голос - гучний, владний, манери надміру театральні, але саме це створює особливу атмосферу свята, наповненого колоритом, сміхом і витонченим фольклорним шармом.

Він уособлює певний перехідний тип між архаїчним сільським старостою і міщанином, який намагається бути на часі. Він не тільки розважає,

а й виконує роль своєрідного «містка» між традицією і сучасністю. Його образ дає можливість глядачеві подивитися на давні звичаї під кутом легкої іронії, але з великою симпатією.

Таким чином, Пан Калитинський - це глибоко символічна постать, яка у хореографічному дійстві стає джерелом гумору, традиційного колориту і внутрішнього тепла. Його образ має не лише комічне, а й естетичне, обрядове і навіть педагогічне значення, бо він навчає через сміх, зберігає живу нитку зв'язку поколінь, і дарує глядачеві радість від пізнання народної культури.

Хлопці, які кусають калиту. Це жвава, енергійна група молодих парубків, втілення життєрадісності, сили й гумору. Вони - не просто учасники свята, а носії парубочої енергії, веселоців і змагального духу. Кожен хлопець має свій характер: хтось - сміливий і зухвалий, інший - хитрий та винахідливий, третій - веселий балагур і душа компанії.

Разом вони створюють яскраву колективну картину молодості. Кусання калити - це для них не лише гра, а своєрідний обряд, який перевіряє їх спритність, витривалість і винахідливість. Усі з гумором беруть участь у цьому веселому випробуванні, де кожен намагається проявити себе. Їхня поведінка - це поєднання дотепності, дружньої суперечки і взаємоповаги. Вони живуть моментом свята, даруючи глядачам яскраві емоції та позитив.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору

Хореографічна драматургія постановки

Експозиція: На сцені з'являється вечорнича мати - поважна, спокійна, вбрана у святковий українське вбрання. В її погляді - глибока внутрішня мудрість. Вона повільно проходить сценою, роздивляється простір хати, запалює свічку, поправляє вишитий рушник. Це її дім, і водночас — місце сили обрядової традиції.

До хати по черзі заходять молоді дівчата - сором'язливі, з прихованим хвилюванням. Кожна приносить із собою щось своє: хтось стрічку, хтось - тісто, хтось - ляльку-мотанку. Вони вітаються з вечорничною матір'ю, несуть їй шану. Вона уважно роздивляється кожну, потім урочисто жестом запрошує до світлиці, передаючи їм хату - як простір жіночої ініціації і свята.

Зав'язка: Настає обрядовий вечір. Дівчата збираються у тісному колі. У повітрі - пошепки, легкий сміх, трепет. Вони дістають обрядові предмети: червоні стрічки. Починається ворожіння.

Кожна дівчина ворожить на червоній стрічці по-своєму. Усе це - гра, але й справжній ритуал з внутрішнім емоційним навантаженням. Вони сподіваються, сміються, трішки бояться, мріють. Обряд створює відчуття таємниці й жіночої єдності.

Розвиток дії:

1 ступінь - По закінченню ворожінь відчиняються двері - до хати входять хлопці. Вони - немов порив живого вітру, веселі, дотепні, з блиском в очах і молодим запалом. Деякі з них уже давно задивляються на конкретних дівчат, інші приходять із цікавості, а хтось просто - «бо вечорниці ж». Із жартами та примовками вони вітаються, бажають «щасливого вечора», трохи хвалькувато оцінюють калиту, яка вже сушиться на покуті, підморгують дівчатам.

Настрій змінюється: простір, що ще кілька хвилин тому був наповнений таємничим жіночими ворожіннями, тепер стає місцем для змагань. Дівчата - сором'язливо ховають усмішки.. Між хлопцями виникає жвава, легка напруга. Атмосфера готується до гри.

2 ступінь - Один із хлопців, явно старший або найкмітливіший, урочисто виступає вперед і голосно заявляє, що він - пан Калитинський, і саме сьогодні він буде головним у грі. Уся сцена наповнюється жартівливою офіційністю, яка насправді - чиста народна гра: хлопці відтворюють стилізований суд - один наказує, другий карає сміхом. Усе відбувається легко, але структуровано. Це

не хаотична веселість, а впорядкована дія, в якій кожен учасник знає своє місце.

3 ступінь - Настає особливий момент: калиту - круглий обрядовий корж - урочисто виносять у центр простору. Вона прикрашена, пахне медом і прянощами. Атмосфера змінюється: ще мить тому було смішно, а тепер - урочисто, по-справжньому обрядово. Всі учасники хлопці - стають глядачами та учасниками водночас. Калитинський оголошує правила: кожен має підійти, не торкаючись руками калити, і спробувати вкусити її, при цьому не розсміявшись.

Усі готуються. Хлопці по черзі виходять уперед. Ті, хто соромиться - спостерігають збоку, але з посмішкою. Калита в центрі - як символ випробування. У повітрі - сміх, хвилювання,

4 ступінь - Один за одним хлопці підходять до калити. Хтось намагається дістати її з першого разу, хтось падає, хтось не витримує сміху. Калитинський вигадує все нові жарти, спонукаючи до поразки. Кожен учасник залишає свій слід у цій сцені: кожен змагається, грає, ризикує. Поступово атмосфера доходить до максимального напруження, коли залишається кілька претендентів.

Кульмінація: І нарешті одному вдається вкусити калиту. Він - переможець. Усі вигукують, аплодують, вітають. Калиту знімають, ділять. Це - символ перемоги, сили, гідності. Але й об'єднання - хліб ділять між усіма. У цей момент дія досягає свого емоційного піку: калита - не просто корж, а символ завершення гри, чоловічої ініціації, обрядової перемоги.

Розв'язка: Після емоційного піднесення настає тепла, ніжна сцена. Кожна дівчина стає поруч із хлопцем, який обрав її під час гри або симпатизував ще на початку вечора. Погляди, усмішки, обережні дотики рук. Світло стає м'яким, золотим. Вечорнича мати знову з'являється - цього разу як мудра спостерігачка, благословляє молодь на єднання і продовження традицій.

Музична драматургія

Основні частини	Назва	Такти	Хронометраж
Експозиція	Вечорнична мати передає оселю в руки молоді – як знак довіри, продовження традицій	72	0:00-1:41
Зав'язка	Ворожіння дівчат	80	1:41-3:20
Розвиток дії	<i>I ступінь:</i> До вечорничної хати заходять хлопці	40	3:20 – 4:04
	<i>II ступінь:</i> Знайомство з паном Калитинським	8	4:04 – 4:12
	<i>III ступінь:</i> Підготовка до обряду з калитою	8	4:12 - 4:20
	<i>IV ступінь:</i> Кусання калити	40	4:20 – 5:00
Кульмінація	Обрання переможця в обряді кусання калити	32	5:00 – 5:32
Розв'язка	Фінальний спільний танець молоді	128	5:32 – 7:29
Усього		408 тактів	07 хв. 19 сек.

Упорядкованість танцювальних епізодів

Вечорнична мати передає оселю в руки молоді - як знак довіри, продовження традицій. Танцювальна дія розпочинається з появи Вечорничної матері – величної, мудрої постаті, яка уособлює собою весь досвід і традицію минулих поколінь. Її рухи повільні, врівноважені, наче вписані у ходу часу, її

постава - велична, стримана, наповнена гідністю. Вона зосереджено споглядає молодь, яка щойно з'явилася на сцені - весела, галаслива, повна енергії та життєвої сили.

Передача оселі в танцювальному вираженні подається через глибоко ритуалізовану пластику. Молоді дівчата підходять до Вечорничної матері в обережних, злагоджених рухах, із пошаною і подивом. Вони вклоняються, подають їй руки, приймаючи не просто ключі від хати, а місію - бути хранителями звичаїв, носіями культури, продовжувачами обряду.

Момент передачі підкреслюється хореографічною побудовою: формується коло, що символізує замкненість циклу життя, неперервність часу, єдність поколінь. Починається святковий обрядовий танець - спочатку повільний, урочистий, як знак прийняття традицій, а далі все швидший, енергійний - як вираз молодої сили й бажання жити, творити, кохати.

Таким чином, танцювальний епізод передачі оселі від Вечорничної матері молоді стає потужним художнім жестом, що втілює в собі архетипічне поняття родинності, єдності, безперервного зв'язку між минулим і майбутнім. Це не просто сцена - це обрядове дійство, у якому кожен рух, кожен погляд, кожен танцювальний жест набуває сакрального значення.

Оселя - не лише місце, а образ спадковості, символ духовного простору, де народжуються й зростають національні цінності. І саме молодь, отримуючи цю хату від старших, стають хранителями не лише стін, а й усього глибинного змісту народного буття.

Ворожіння дівчат. В українській традиції ворожіння на Андрія - це не просто розвага чи гра, а глибоко закорінений у світогляді наших предків ритуал, сповнений надії, трепету й жіночої мрійливості. Серед багатьох способів ворожіння, що побутували на вечорницях, особливо ліричним і поетичним є ворожіння на червоній стрічці - символі любові, жіночої долі, незламної віри в кохання. Танцювальна сцена, присвячена цьому обрядові, де кожен рух, кожна дія пронизана емоцією, символікою і глибинним підтекстом.

Кожна дівчина тримає в руках червону стрічку - головний об'єкт ритуалу, який у цьому танці стає провідником до потаємного світу бажань і передбачень. Стрічки використано не просто як атрибутику - вони оживають у танці, розгортаються, сплітаються, утворюють візерунки, що ніби вплітаються в долю кожної з героїнь.

Цей епізод є не лише частиною сценічного дійства, а й спробою художнього осмислення глибинної народної традиції, переосмислення в сучасному контексті. Через танець ми бачимо, як давній обряд ворожіння перетворюється на поетичну метафору жіночої віри, єдності, взаємної підтримки та незгасимого прагнення до любові.

Таким чином, упорядкованість танцювального епізоду ворожіння на червоній стрічці дозволяє не лише естетично передати обрядовий зміст, а й занурити глядача в емоційний простір, де стародавнє стає живим, дійсним, близьким. Через пластичні образи, символічні предмети та колективне переживання дівчат твориться мистецька модель духовного спадку, який і досі хвилює серце.

До хати вечорничної хати заходять хлопці. Цей танцювальний епізод є особливим за своєю драматургічною структурою, оскільки несе в собі тонкий перехід від побутової дії до театралізованого, хореографічно осмисленого ритуалу чоловічого самоствердження. Це - момент, коли вечорниці ніби завмирають у тиші, дівочий сміх уже стих, кімната порожня, але наповнена очікуванням.

Саме в цю мить з'являються парубки, які несуть із собою не тільки молодецький запал, а й прагнення заявити про себе як про повноправних учасників вечора, як про носіїв сили, гумору, винахідливості, чоловічої гідності й народного духу. Вхід хлопців у вечорничну хату оформлюється як окрема хореографічна мізансцена - неспішна, але впевнена хода, ніби перевірка простору, у якому вони тепер - господарі.

Вони заглядають у кутки, нахиляються над лавами, злегка насміхаються з того, що дівчата залишили по собі стрічки, серветки чи недогашені свічки.

Ці деталі - не лише побутові прикмети, а елементи сценографії, які живлять уяву глядача і допомагають глибше зануритися у атмосферу.

Хлопці переглядаються, змагаються поглядами, ніби вирішують - хто почне. Один із них різко вибігає в центр, клацає пучками, і саме з цього моменту починається етюд - короткий, але змістовний танцювальний фрагмент. Його характер - демонстративно-грайливий, з елементами жартівливої перебільшеності. У хореографічному плані це можуть бути стрибки, плескання, характерні хлопчачі притупи, елементи запального гопака чи імпровізації на основі традиційного українського танцю.

Група парубків поступово включається у дію: кожен демонструє свій талант - хтось імітує, як носив дівчат на руках, хтось виконує пародію на ворожіння, хтось підкидає капелюха чи дерев'яну ложку, підхоплюючи її ногою в повітрі. Усе це відбувається під ритмічну музику - веселі мотиви, які змінюються залежно від персонажа: для кожного - своя тема. Танцювальні рухи супроводжуються комічними репліками, вигуками, характерною мімікою.

Особливий акцент ставиться на синхронність і злагодженість групи - хлопці мають вигляд згуртованої команди, яка працює як єдиний механізм. Це не просто танець, а свого роду вистава в виставі - візуальне й емоційне представлення парубочого духу.

У хореографії використовується багато просторових переміщень: хлопці створюють ритмічні переходи, змінюють конфігурації, формують кола, шеренги, перехресні лінії, створюючи враження рухливості, життєвої сили й запалу.

Таким чином, цей епізод є надзвичайно важливим у структурі танцювального дійства, адже він не тільки урівноважує жіночі й чоловічі образи, а й вносить динаміку, гумор, експресію. Він показує, що традиції вечорниць — це не лише дівочі мрії й ворожіння, а й парубоча вигадка, енергія, жарт і готовність до залицяння, суперництва, гри. Саме через танцювальний етюд хлопці «заявляють» про себе - як повноправні учасники народного

дійства, як носії тієї частини культури, яка вмiє смiятися, жартувати, але водночас глибоко вiдчувати свою причетнiсть до обрядового, сакрального свiту.

Знайомство з паном Калитинським. Танцювальний епізод знайомства з паном Калитинським вирiзняється яскраво вираженою театралiзованистю, та влучною пародiйною пластикою, що органiчно вплiтається в обрядову атмосферу Андрiївських вечорниць. Цей момент вводить нового персонажа - пана Калитинського, i створює навколо нього цiлу сценiчну мiнi-виставу, яка, попри свiй гумористичний характер, виконує важливу структурну функцiю в побудовi вечорничного дiйства: додає колориту, яскравостi та закрiплює образ калити як головного символу забави.

Раптом - у дверях з'являється пан Калитинський. Його вхiд - це повноцiнний сценiчний жест, оформлений як комiчна поява: вiн може зайти поважно, з перебiльшеною гiднiстю, злегка пританцювуючи на кожному кроцi. Вiн входить у простiр, уважно роззирається - нiби перевiряє, чи хата пiдготовлена для калити, чи все на своєму мiсцi. Його рухи великi, акцентованi - вiн нiби грає свою велич, демонструє самозакоханiсть, важливисть, трохи гротескну впевненiсть у власнiй неперевершеностi.

Пiдготовка до обряду з калитою. Пан Калитинський пiднiмає калиту вгору - цей жест символiчний, наче окреслення межi мiж буденнiстю та обрядом. Його голос урочисто виголошує початок пiдготовки до кусання калити. Але перед тим, як хлопцi почнуть сам ритуал, необхідно провести своєрiдну посвяту - впорядкувати, пiдготувати, зблизити iх через рух.

Розпочинається своєрiдне парубоцький танцювальний епізод, у якому хлопцi демонструють свою спритнiсть, кмiтливiсть i жарти. Вони не танцюють заради розваги - кожен iхнiй рух сповнений пiдтексту. Танцювальнi рухи змiнюються хвилиною - вiд стриманої урочистостi до енергiйного гопака, який вибухає на сценi смiхом, вигуками, хлопанням, обертанням, притопуванням.

Кожен з учасникiв - нiби претендент на звання головного кусальника калити. Та перед тим, як почнеться сам обряд, хлопцi намагаються

продемонструвати себе перед паном Калитинським. У цьому моменті особлива драматургічна побудова: пан Калитинський не лише арбітр, він - мовби батьківська постать, що випробовує молодих перед дорослим випробуванням. Він з гумором спостерігає за кожним, підбадьорює одного, кепкує з іншого, роздає умовні дозволи та відмови.

Усі ці дії формують цілісну танцювальну картину - підготовку до обряду з калитою, яка йде за чітким ритуальним канонам, але наповнена народною фантазією, дотепністю та живою молодіжною енергією. Танцювальні фрази логічно пов'язуються: спочатку - організаційне коло, далі - розподіл ролей, потім — короткі індивідуальні показові виступи, де кожен парубок у своїй манері показує спритність чи кумедність. Ці елементи поєднані в цілісний епізод, який підводить глядача до початку самого обряду кусання калити.

Обрання переможця в обряді кусання калити. Коли танцювальні епізоди, жарти та ритуальні дієства поступово закінчуються, настає довгоочікувана кульмінація вечора - сам обряд кусання калити. Ось вона - калита, що висить посеред хати, прив'язана до сволюка, гойдається ледь-ледь у повітрі, заколисана співами, сміхом і плескотом ніг у притупах. Вона символ зрілості, життєвої сили й чоловічої гідності. Той, хто зможе вкусити калиту - стане переможцем, уособленням мужності, кмітливості й парубоцької вдачі.

Пан Калитинський - почесний розпорядник обряду - стоїть неподалік, пильно спостерігає за кожним учасником. У його погляді читається іронія, мудрість і грайлива повага до молодих. Він першим порушує тишу після танцювального підготування, урочисто проголошуючи початок обряду. Парубки завмирають. Один за одним хлопці виходять уперед. Кожен має свою тактику: один намагається швидко дістатися, інший - повільно, обережно.

Коли нарешті одному з хлопців - найспритнішому, найвпертішому, чи, можливо, найсміливішому - вдається вкусити калиту, уся сцена вибухає радістю. Пан Калитинський урочисто підходить до переможця. Він підносить руку хлопця вгору - символ визнання, і разом із цим, проголошує його

господарем калити, тобто переможцем, обраним парубоцьким товариством. Обряд завершується загальним танцем.

Фінальний спільний танець молоді. Після веселого і глибоко обрядового дійства з калитою, після жартів, суперництва, сміху й перемоги, настає момент емоційного об'єднання. Атмосфера змінюється. Простір хати, який щойно ще був місцем випробування, заповнюється відчуттям гармонії, радості, єдності. Це - той особливий момент, коли зникає межа між дійством і життям. На сцену повертаються дівчата. Їхня поява - як повернення світла після обрядової ночі, як м'який вітривець після бурі. Вони входять повільно, з усмішками, стримано, але з глибокою внутрішньою емоцією.

Погляди хлопців і дівчат зустрічаються. У цих поглядах - тиша, розуміння, ніжність і гра. Те, що було розділено на жіноче й чоловіче, тепер зливається в одне ціле. Парубки вже не такі бешкетні - у їхніх рухах з'являється м'якість, відкритість.

Фінальний танець - це не просто завершення програми. Це синтез усього пережитого: обряду, жарту, традиції, юності, любові й надії. Це хореографічна композиція душі українського вечора, який назавжди залишиться в серці кожного, хто був його частиною.

2.3. Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції

Хореографічна композиція на тему Андріївських вечорниць ґрунтується на глибокому поєднанні музичного супроводу та сценографії, що разом створюють атмосферу традиційного українського обрядового дійства. Музична основа виступає не лише як тло для танцю, а як активний учасник композиції - вона відтворює настрій вечорниць, їхню жвавість, гумор, і водночас - глибоку народну душу. Сценографія ж допомагає глядачеві зануритися в побут минулого, створюючи образ затишної сільської хати, де панує дух молодості, дружби, залицянь і передноворічної магії.

Музична основа першої частини хореографічної композиції на тему Андріївських вечорниць - інструментальна версія пісні-ігри «Подояночка» - представлена у вигляді народно-стилізованої музики, яка зберігає колорит і характер автентичного українського фольклору, водночас маючи сучасне, більш адаптоване звучання. Така музична обробка дає змогу вдало поєднати традиційність з театральною виразністю, що особливо важливо для сценічного втілення обрядового дійства.

Музичний розмір - 2/4, що відповідає ритміці українських народних танців та ігор. Цей розмір забезпечує чітку танцювальну пульсацію, яка органічно лягає в основу хореографічних малюнків і дозволяє пластично й ритмічно втілювати народну гру на сцені.

Темп - помірний, з тенденцією до трохи прискореного, що створює жвавий, але не метушливий настрій. Він надає рухам учасників природної легкості, ніби все відбувається невимушено, як на справжніх вечорницях.

Характер музики - грайливий, м'яко жартівливий, світлий. В інструментальному звучанні зберігається первісна пісенність «Подояночки» - відчувається рух по колу, типова структура для дитячої гри, але в контексті дорослого сценічного обряду вона набуває символічного значення: спогадів дитинства, відродження традиції, єднання поколінь. Це музика, що немов виринає з народної пам'яті - знайома, затишна, лагідна, водночас сповнена енергії й очікування чогось чарівного.

У звуковій палітрі переважають легкі струнні або духові інструменти, які підкреслюють дзвінкість, чистоту та витонченість мелодії. Акомпанемент стриманий, без надмірного насичення, що дозволяє зберігати увагу на мелодії. Це типове рішення для стилізованої народної музики, коли сучасні технічні можливості використовуються не для створення нової музичної форми, а для делікатного підсилення традиційного звучання.

Завдяки такій музичній основі перша частина композиції набуває атмосфери передчуття зустрічі, щирої радості, відкритості й легкого фольклорного гумору. Музика неначе запрошує глядача до участі - не як

стороннього спостерігача, а як уявного учасника вечорниць. Вона задає тон усьому подальшому дійству, емоційно налаштовуючи глядача на теплу, живу, багат шарову атмосферу українського обрядового свята.

У другій частині хореографічної композиції, яка присвячена обрядовому дійству ворожіння дівчат, звучить стилізована інструментальна версія пісні «Як я тобі ворожила» від гурту Go_A. Ця музика - яскравий приклад сучасної народно-стилізованої обробки, що поєднує електронне звучання з автентичними фольклорними мотивами, створюючи глибоку, містичну атмосферу, що ідеально відповідає темі ворожіння, магичності та дівочих мрій.

Музичний розмір - 4/4, що забезпечує рівномірну, трохи гіпнотичну пульсацію, яка нагадує таємниче биття серця або ходу нічного ритуалу. Такий ритм чудово пасує до плавних, вивірених, обрядових жестів і символічних танцювальних рухів.

Темп - повільно-помірний, з поступовим нарощенням динаміки, що створює відчуття наростаючого внутрішнього напруження, емоційної напруги та очікування. Це не просто музика - це звуковий міст між реальністю та сакральним світом ворожби, що дає змогу глядачу зануритися в атмосферу містичного обряду.

Характер музики - загадковий, інтуїтивний, з елементами драматизму. У композиції чітко простежується синтез двох начал: первісної народної енергетики і сучасного електронного наповнення, яке наче символізує нове бачення давньої традиції. Звук ніби пульсує, зливається з простором, створюючи ефект медитативного занурення. Це не весела ігрова пісня, як у попередній частині, а музика глибшого внутрішнього змісту - про жіноче передчуття, віру в долю, інтуїцію і прадавню магію.

Окрему роль відіграє мелодійна лінія, яка у виконанні Go_A зберігає фольклорну напівпісенну манеру, але в інструментальній версії вона набуває більш просторового, об'ємного звучання. Відчувається звучання електронних тембрів, глибоких басових ліній, синтезованих ефектів, які посилюють враження містичності й навіть дещо трансцендентного стану. Усе це

гармонійно співіснує із ритмом, що нагадує обрядові удари по землі чи серцю, - як ритуальний пульс нічного ворожіння.

Ця частина композиції стає своєрідною зупинкою в часі - коли дівчата відокремлюються від метушні світу, щоб залишитися наодинці зі своїми мріями, страхами, сподіваннями.

Таким чином, ця музична частина композиції несе глибокий психологічний та емоційний зміст, надаючи сцені глибини та багатозначності. Завдяки народно-стилізованій музиці в сучасній обробці створюється враження, що давній обряд не просто відтворюється, а продовжує жити - в новому звучанні, в сучасному просторі, але з тим самим сакральним сенсом.

У третій частині хореографічної композиції звучить інструментальна версія пісні «Жальменіна» у виконанні гурту Go_A - музика, яка є яскравим прикладом сучасної народно-стилізованої обробки, що гармонійно поєднує глибокі фольклорні мотиви з сучасним електронним звучанням. Цей музичний фон надає дійству нової енергії, перетворюючи сцену на динамічний, насичений, майже ритуальний простір, де відбувається центральний епізод - кусання калити.

Музичний розмір - 4/4, що надає композиції чіткого, рішучого ритму, з відчутною пульсацією, яка зберігає внутрішню напругу протягом усього епізоду.

Темп - середньо-швидкий, енергійний, із постійною динамічною напругою, що стимулює рух і акцентує увагу на важливості моменту. Цей темп підходить до активної, подекуди навіть змагальної атмосфери обряду.

Характер музики - виразно драматичний, з легким присмаком містики і внутрішньої сили. У ній поєднуються прадавні інтонації, що наче вириваються із глибини народної пам'яті, з електронною ритмікою, яка підсилює сценічну дію, робить її більш емоційною, динамічною та актуальною. Завдяки цій музиці, кусання калити сприймається не лише як жартівлива частина дійства, а як справжній випробувальний ритуал, у якому кожен хлопець демонструє свою силу, спритність, винахідливість і почуття гумору.

На цьому музичному тлі хлопці один за одним по черзі намагаються вкусити калиту, підвішену на мотузці, що символізує сонце, щастя, чоловічу відвагу. Один із учасників грає роль пана Калитинського, що наказує, карає сміхом, підтримує жарти та підтримує ритм ритуалу. Усе це супроводжується пластичною, різкою, емоційно насиченою хореографією, яка поєднує народні жести, жартівливі інтонації та виразні сценічні образи.

У четвертій, завершальній частині хореографічної композиції на тему Андріївських вечорниць звучить інструментальна версія пісні «Думала» у виконанні гурту Go_A. Ця композиція слугує музичною кульмінацією та емоційною розв'язкою всього дійства, адже на її тлі відбувається фінальний спільний танець молоді - момент єднання, радості, піднесення і водночас внутрішнього спокою після насичених обрядових подій.

Музика народно-стилізована, тобто така, що зберігає характерні риси українського мелосу, але подана у сучасній електронній обробці. Завдяки цьому вона звучить актуально, енергетично, легко й атмосферно, поєднуючи давні традиції з сучасною сценічною мовою.

Музичний розмір - 4/4, що забезпечує стабільний, просторий ритм, на якому легко будувати масовий, координований танець.

Темп - помірно швидкий, із чітким пульсом, який ніби веде учасників уперед, закликаючи до єдності й руху. Водночас, у порівнянні з попередніми частинами, тут з'являється певна ліричність, м'якість, що створює відчуття підсумку, завершення, внутрішнього зцілення після емоційно насичених епізодів.

Характер музики - світлий, прозорий, натхненний, у ньому відчувається легкий сум за минулим, але водночас - радість спільного переживання. У мелодії простежується плавність, вокальна природа, навіть у інструментальному варіанті - це ніби мелодія душі, що розкривається у русі.

Таким чином, музика «Думала» у своєму інструментальному звучанні виконує ключову функцію художнього завершення композиції: вона об'єднує

всі попередні емоції - веселощі, тривоги, ритуали, надії - в одне єдине переживання, яке втілюється у танці.

Костюми

Костюм вечорничної мати: це яскравий приклад українського народного вбрання, у якому збережені традиції, символіку та художню виразність, властиву національній культурі. Її образ уособлює мудрість, та життєвий досвід української жінки – берегині народних звичаїв та традицій.

Основа костюма це довга сорочка - вишиванка, виготовлена з натурального полотна. Вона має вільний крій, що забезпечує зручність і водночас підкреслює жіночу вродливість. Вишивка на рукавах є ключовим декоративним елементом – кожний орнамент має власне символічне значення.

Поверх сорочки вдягається плахта - традиційний український елемент жіночого костюму, що являє собою ткану спідницю з багатими геометричними орнаментами. Вона переважно виконана з вовняної або домотканої тканини в темно-червоних, бордових чи коричневих тонах, прикрашених різнобарвними візерунками. Плахта щільно обгортає стегна, підкреслюючи жіночність фігури, і зав'язується спереду декоративним поясом або тасьмою.

Особливе місце в образі «вечорничної матері» займає вишитий фартух - символ господарності, працелюбства й охайності. Його оздоблення гармонійно поєднується з вишивкою на сорочці, що створює єдиний художній ансамбль.

Не менш важливою деталлю є хустка, яка є ознакою зрілої, досвідченої жінки. Її пов'язують на голову, прикриваючи волосся - це вияв скромності й поваги до народних звичаїв. Хустка зазвичай яскрава, квітчаста, з червоними, зеленими чи жовтими візерунками, що символізують красу, щедрість і добробут. У сценічному варіанті хустка може бути зав'язана під підборіддям або на потилиці, що залежить від задуму постановки та художнього образу.

Костюм дівчат які ворожать: костюм танцівниць у цьому номері є вдалим поєднанням традиційної української народної естетики та сучасного сценічного мінімалізму. Основою образу слугує коротке біле плаття народного стилю, яке символізує чистоту, легкість і жіночність. Білий колір костюма підкреслює ніжність рухів, створює відчуття простору та свободи, що особливо важливо у хореографічному мистецтві.

Нижній край сукні оздоблений червоним орнаментованим візерунком, який виконує не лише декоративну, а й символічну функцію. Червоний колір в українській культурі традиційно асоціюється з життєвою силою, енергією, любов'ю та святковістю. Такий контраст білого й червоного створює яскравий сценічний ефект, привертає увагу глядача й надає костюму національного характеру.

На талії - червоний пояс-стрічка, який не лише підкреслює фігуру, а й виступає важливим елементом композиційної гармонії костюма. Завдяки цьому аксесуару образ виглядає завершеним, збалансованим і виразним.

Плаття без рукавів, із округлим вирізом, виконане з легкої тканини, що забезпечує зручність і свободу рухів під час виконання танцювальних комбінацій. Така форма костюма дозволяє акцентувати увагу на пластиці рук і корпусу, що є суттєвим у хореографії.

Важливою частиною сценічного образу є червоні стрічки в руках, які танцівниці використовують як реквізит. Вони не лише доповнюють костюм, а й створюють додаткову динаміку в танці: під час рухів стрічки плавно коливаються, утворюючи ефект вітру або полум'я. Це надає постановці легкості, граційності та емоційної глибини.

Костюм хлопців: юнаки, вдягнені в традиційні українські костюми, які є характерними для центральної частини України. Цей тип вбрання зазвичай використовують для участі в народних танцях, пісенних ансамблях, фестивалях, а також у фольклорних виставах. Костюм несе в собі важливу культурну та історичну цінність, відображаючи народну естетику, регіональні особливості та етнічну ідентичність українців.

Основним і найбільш впізнаваним елементом костюма є біла лляна або бавовняна сорочка, яка має вільний, просторий крій. Такий крій не лише є традиційним, але й надзвичайно зручним - він забезпечує свободу рухів, що особливо важливо для танцювальних номерів.

Сорочка рясно вишита кольоровими нитками, переважно червоного, чорного та зеленого кольорів. Вишивка розташована на грудях, біля горловини, на плечах і на манжетах. Візерунки, як правило, мають геометричний характер - ромби, хрестики, зірки, що мають сакральне значення. Наприклад, ромб часто символізує родючість та добробут, хрест - захист і духовну силу. Горловина сорочки має зав'язки з китицями або стрічками — це ще один декоративний і водночас практичний елемент.

На талії сорочка підперезана широким червоним тканим поясом, який також виконує як функціональну, так і декоративну роль. Такий пояс підкреслює талію, тримає сорочку в правильному положенні й додає виразності силуету. У народній традиції червоний пояс також мав оберегову функцію - вважалося, що він захищає від злих сил.

Хлопці вдягнені у традиційні широкі штани світлого кольору, найчастіше - білі або кремові. Вони вільно сидять на тілі та дозволяють виконувати складні рухи під час танців. Такий фасон штанів відомий під назвою «шаровари», хоча цей термін більше асоціюється з козацькою традицією. В контексті ансамблевого вбрання - це просто зручні, просторі штани, які гармонійно поєднуються із сорочкою.

На ногах у юнаків - високі чорні чоботи, виготовлені, ймовірно, зі шкіри або її імітації. Це взуття є не лише частиною традиційного образу, але й важливим елементом сценічного костюма - воно додає мужності образу та робить силует більш виразним. Чоботи також добре фіксують ногу, що важливо під час танцювальних рухів.

Костюм пана Калитинського: є яскравим прикладом українського народного вбрання, адаптованого для театральної сцени. Такий образ часто використовується у виставах на фольклорну тематику, де потрібно передати

характер заможного, пихатого селянина або «пана» - гоноровитого господаря, який пишається своїм достатком і становищем у громаді.

Основу костюма становить біла сорочка, яка є традиційним елементом українського чоловічого вбрання. Вона має вільний крій, що забезпечує комфорт під час руху. Рукави широкі, зібрані біля зап'ясть, іноді прикрашені вишивкою, хоча у сценічному варіанті вишивка може бути мінімальною або відсутньою - аби створити візуальний контраст із яскравими верхніми елементами костюма. Білий колір сорочки символізує чистоту, чесність і відкритість - риси, які можуть бути як щирими, так і іронічно поданими в межах сценічного образу.

Шаровари - зеленого кольору, дуже широкі, вільного крою. Вони не лише забезпечують зручність рухів, але й надають образу виразної національної стилістики. Зелений колір у народній символіці означає молодість, життєву силу, достаток, а також зв'язок із природою. У сценічному варіанті зелений може мати і дещо карикатурне звучання, підкреслюючи бажання персонажа виглядати яскраво, показово, іноді навіть з викликом.

Талія підперезана широким червоним поясом. Пояс є не лише декоративним, але й символічним елементом одягу. Червоний колір в українській традиції асоціюється з життєвою енергією, мужністю, силою, а також із коханням і пристрастю. У контексті театру червоний пояс додає образу динаміки, рішучості та внутрішньої сили. Він візуально підкреслює фігуру персонажа, створює баланс у композиції костюма і додає йому святковості.

Найвиразнішим елементом костюма є жупан. Це верхній традиційний одяг, який носять поверх сорочки. Жупан виглядає урочисто й ефектно. Його насичений вишневий відтінок символізує розкіш, благородство, поважний статус, а також певну манірність, яка часто характерна для таких сценічних персонажів, як Пан Калитинський. Жупан може бути злегка приталеним або прямим, оздоблений тасьмою, декоративними швами, іноді гудзиками. Він

створює завершений образ поважного, самовпевненого господаря, який любить виглядати заможного і звертати на себе увагу.

Реквізити

Реквізит калити. У хореографічній композиції на тему Андріївських вечорниць калита є не просто реквізитом — це центральний символ обряду, що несе в собі глибоке обрядове й сакральне значення, виступає як магічний елемент, архаїчний образ сонця, добра, сили, чоловічої відваги та світла. Саме через цей реквізит здійснюється одна з найважливіших частин вечора - обряд кусання калити, який завжди супроводжувався жартами, змаганнями, сміхом і народною вигадкою.

Форма калити - традиційно кругла, з чітко окресленими краями, іноді трохи приплюснута, що нагадує сонце - найпошанованіший символ у дохристиянських віруваннях українців. В обрядовому контексті кругла форма мала потужну символіку: вона уособлює вічний рух, цикл життя, гармонію, а також зв'язок із річним колом - зокрема зимовим сонцестоянням, адже вечорниці припадають саме на цей період.

Розміри калити можуть варіюватися в залежності від задуму постановки, проте зазвичай вона має величний вигляд, щоб бути помітною на сцені. Це великий, декоративний корж, оздоблений візерунками, тисненням або вишиваними елементами (імітацією орнаменту), які підсилюють естетичне враження. Часто калиту прикрашають стрічками, мотузками, барвистими деталями, що додає їй святкового й піднесеного вигляду.

Центральним елементом є мотузка або стрічка, на якій калита підвішується до певної висоти. Цей елемент обов'язковий, адже випробування полягає саме в тому, щоб вкусити калиту, не торкаючись руками - символ мужності, сили, гідності. Мотузка натягується або прив'язується до спеціального реквізиту - палиці, жердини, обруча, балки - залежно від оформлення сцени.

Роль калити у композиції - не лише предметна, а й символічна. Вона є містичним трофеєм, до якого прагнуть дістатися учасники, і водночас тестом на спритність, розум, гідність. В обрядовому сенсі калита символізує не лише добрий жарт, а й передвісник майбутнього щасливого шлюбу, добробуту, чоловічої зрілості. Саме тому сценічне оформлення цього реквізиту має бути виразним, з промовистими деталями, що привертають увагу глядача й підсилюють візуальний ефект.

Отже, калита як реквізит - це поєднання сакрального й комічного, обрядового й театрального, і її сценічне втілення повинне зберігати цей баланс, надаючи композиції яскравого візуального акценту та глибокого символічного змісту.

Червона стрічка, на якій ворожать дівчата під час Андріївських вечорниць, - це не просто звичайний реквізит, а надзвичайно важливий символічний елемент обрядового дійства, який втілює в собі багатогранність народної культури, глибокі традиції та особливу атмосферу магії й таємничості.

Ця стрічка зазвичай яскраво-червоного кольору - саме цей колір у народній символіці асоціюється з життям, пристрасстю, любов'ю, енергією і захистом від злих сил. Червоний - колір крові, джерела життя, а тому він несе у собі силу і магічну потужність, здатну впливати на долю і відвертати негаразди. Ворожіння на червоній стрічці має особливу вагу, адже це своєрідний зв'язок між дівочою долею та таємничими силами, які через обряд відкриваються перед учасницями вечорниць.

Фізично стрічка - це тонкий, довгий смужок тканини, виготовлений із шовку або атласу, який м'яко лягає на руку, надаючи рухам дівчат витонченості і водночас служачи знаряддям для ворожіння. Її гладка, ніжна поверхня наче оживає під пальцями, ніби вбираючи енергію тих, хто тримає її в руках, і передаючи її у світ знаків і символів.

У процесі ворожіння червона стрічка розгортається, підвішується, перекидається, звивається і плететься в різні вузлики та переплетення, які

дівчата уважно розглядають, тлумачать і з яких вгадують майбутнє. Кожен рух стрічки, кожен вузлик стає мовби таємним посланням - знаком того, що приховано від звичайного погляду, але відкривається тим, хто вміє слухати і бачити. Ворожіння на стрічці - це не просто гра, це містичний ритуал, який дозволяє дівчатам відчувати єдність із природою, з власною інтуїцією і з колективною мудрістю поколінь.

Крім того, червона стрічка має і естетичне значення: у своїй яскравості та динаміці вона підкреслює святковість моменту, додає рухам пластичності і виразності, робить сцену більш насиченою, живою і багатогранною. Вона ніби переливається у світлі свічок чи лампи, створюючи враження пульсуючого потоку енергії, що рухається між дівчатами і втілює неповторну атмосферу вечорниць - чарівну, загадкову, наповнену надіями і мріями.

Таким чином, червона стрічка в обряді ворожіння на Андріївських вечорницях - це не просто предмет, а справжній символ жіночої долі, мрії про кохання і щастя, духовного зв'язку з предками і магічного сплетіння минулого і майбутнього. Вона є своєрідним містком між матеріальним світом і світом знаків, через який дівчата пізнають себе і свої прагнення, відкривають таємниці власної долі і надійно зберігають традиції, що живуть у їхніх серцях.

Висновки до другого розділу

У кваліфікаційній роботі «Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів» розглянуто особливості відтворення народних традицій у хореографічному мистецтві. Основна увага зосереджена на глибокому змісті українських традицій та обрядових дійств, які є невід'ємною частиною національної культури.

У роботі проаналізовано поєднання народної символіки, музичного фольклору та сучасних засобів сценічної виразності, що у комплексі створюють цілісну хореографічну композицію. Яка відображає багатство українських звичаїв, обрядових пісень та танців.

1. У ході реалізації хореографічної постановки нами було розкрито художні особливості: *визначено тему* (відтворення традиційного обрядового дійства Андріївських вечорниць), *ідею* (показати багатство, емоційність і глибину українських обрядів через хореографію), *означено конфлікт* (протиставлення традиційного та сучасного світогляду молоді), *визначено надзавдання та наскрізна дія* хореографічної постановки.

Створене нами *лібрето* охарактеризовує дійових осіб – вечорничну мати, молодих хлопців та дівчат, які через танець і комічні епізоди відтворюють обрядову атмосферу свята. Завдяки поєднанню гумору, народно-стилізованої хореографії та ритмічної виразності, глядач занурюється у світ українських обрядів.

2. Сформульовано та обґрунтовано композиційно – архітектонічну будову твору, що поєднує в собі хореографічну, музичну та драматургічну основу. Постановка поділена на чотири частини, кожна з яких має власну назву, змістовне навантаження та художню мету. У кожній частині відображається окрема частина сюжету, яка послідовно формує драматургію – від знайомства з обрядом кульмінації та фіналу.

Особливу увагу було приділено аналізу музичного матеріалу та сценографії. Проведене детальне дослідження музичного супроводу, у якому визначено тривалість, кількість тактів, темп, розмір і характер музики. У роботі розкрито роль музичної драматургії у формуванні емоційного настрою кожного епізоду та підкреслено взаємозв'язок музики з хореографією.

3. Детально описано та продумано сценографічне оформлення, яке створює атмосферу українського народного свята. Також приділено увагу кожному елементу костюму, зокрема – вечорничної мати, дівчат і юнаків. Костюми відтворюють народні традиції через вишиті орнаменти, поєднання кольорів та використання різноманітних аксесуарів, таких як хустка та пояси.

Важливою складовою є світлове рішення, що сприяє створенню потрібного емоційного настрою. Тепле освітлення передає атмосферу домашнього затишку вечорниць, тоді як акцентні світлові ефекти під час

ворожіння чи танцю створюють динаміку та підсилюють саме дійство. Завдяки такому рішенню постановка набуває виразності, демонструючи як українські традиції оживають на сучасній сцені.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі здійснення кваліфікаційної роботи «Андріївські вечорниці: хореографічна подорож у світ українських обрядів» нами було опрацьовано значну кількість літературних, мистецтвознавчих джерел вітчизняних дослідників (Бігуса О., Гайдая Л., Головка А., Гнатюка Н., Дмитренко І. та інших), а також відеоматеріалів, інтернет-джерел і на основі визначених завдань було зроблено наступні висновки:

1. Проаналізовано, що українські обряди є невід'ємною частиною культури і традицій нашого народу. Їхня історія сягає глибокої давнини. Прийняття християнства значно вплинуло на обряди, деякі язичницькі звичаї були адаптовані до нової релігійної системи. Християнські свята Різдво, Великдень, Трійця та інші стали основою календарної обрядовості. Сьогодні українські обряди продовжують розвиватись, набуваючи нових сучасних форм і підтримуючи зв'язок із минулим, демонструючи неперервність національних традицій.

Кожний обряд несе у собі духовний багатий символічний зміст, який дозволяє глибше зрозуміти особливості культурної спадщини України. Дослідження українських обрядів має важливе значення у формуванні національної свідомості. Саме через культуру формуються моральні засади які зміцнюють зв'язок між минулим та сучасним поколінням українців.

2. Визначено, що український обряд Андріївські вечорниці є одним із найяскравіших проявів народної культури, який поєднує у собі давні звичаї, пісенну та танцювальну творчість, обрядовий гумор, народні ігри. Вечорниці були не тільки розважальним обрядом, а й своєрідною формою соціальної взаємодії, у якій поєднуються елементи гри та змагання. Головним ритуалом Андріївських вечорниць були ворожіння. Різноманітні способи ворожіння передавалися у народі з покоління в покоління.

Обряд об'єднував молодь, сприяючи вихованню почуттів спільності, товариськості, дотепності й винахідливості. Вечорниці формували почуття

відповідальності, поваги до старших, турботливості. Знання, отримані під час цих зустрічей, залишалися з молодими людьми на все життя, допомагаючи у створенні міцної та дружньої родини. Тобто, Андріївські вечорниці мали велику художню та культурно-етнічну цінність.

3. Досліджено, що українські вечорниці завжди слугували джерелом натхнення для митців різних видів мистецтва – хореографії, театру, музики, літератури, живопису та кінематографа. Так, видатні балетмейстери П. Вірський, М. Вантух, А. Шекера, Г. Чапкіс, К. Василенко створили постановки, у яких передавалися народні звичаї, обрядові традиції українського народу. Важливу роль у популяризації українських обрядів відіграє кінематограф. Сцени ворожіння, народні танці та святкові зібрання, що часто зустрічаються у фільмах, створюють особливу атмосферу. Прикладом є фільм С. Параджанова «Тіні забутих предків».

Не менш вагомим інструментом для збереження та популяризації народних обрядів є український театр. Музичні та драматичні театри активно використовують мотиви українських вечорниць у своїх виставах, додаючи сучасні елементи, які роблять їх більш зрозумілими та цікавими для молоді аудиторії. Популярні театральні постановки часто включають сцени ворожінь, танців і співів, що є характерними для Андріївських вечорниць. Тож, хореографія, кінематограф і театр є потужними засобами для відображення символізму та естетики українських обрядів.

4. У ході реалізації хореографічної постановки нами було розкрито художні особливості: визначено тему (відтворення традиційного обрядового дійства Андріївських вечорниць), ідею (показати багатство, емоційність і глибину українських обрядів через хореографію), означено конфлікт (протиставлення традиційного та сучасного світогляду молоді), визначено надзавдання та наскрізна дія хореографічної постановки.

Створене нами лібрето охарактеризовує дійових осіб – вечорничну мати, молодих хлопців та дівчат, які через танець і комічні епізоди відтворюють обрядову атмосферу свята. Завдяки поєднанню гумору, народно-стилізованої

хореографії та ритмічної виразності, глядач занурюється у світ українських обрядів.

5. Сформульовано та обґрунтовано композиційно – архітектонічну будову твору, що поєднує в собі хореографічну, музичну та драматургічну основу. Постановка поділена на чотири частини, кожна з яких має власну назву, змістовне навантаження та художню мету. У кожній частині відображається окрема частина сюжету, яка послідовно формує драматургію – від знайомства з обрядом кульмінації та фіналу.

Особливу увагу було приділено аналізу музичного матеріалу та сценографії. Проведене детальне дослідження музичного супроводу, у якому визначено тривалість, кількість тактів, темп, розмір і характер музики. У роботі розкрито роль музичної драматургії у формуванні емоційного настрою кожного епізоду та підкреслено взаємозв'язок музики з хореографією.

6. Детально описано та продумано сценографічне оформлення, яке створює атмосферу українського народного свята. Також приділено увагу кожному елементу костюму, зокрема – вечорниці матері, дівчат і юнаків. Костюми відтворюють народні традиції через вишиті орнаменти, поєднання кольорів та використання різноманітних аксесуарів, таких як хустка та пояси.

Важливою складовою є світлове рішення, що сприяє створенню потрібного емоційного настрою. Тепле освітлення передає атмосферу домашнього затишку вечорниць, тоді як акцентні світлові ефекти під час ворожіння чи танцю створюють динаміку та підсилюють саме дійство. Завдяки такому рішенню постановка набуває виразності, демонструючи як українські традиції оживають на сучасній сцені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бігус О. О. Традиції і новаторство у Національному заслуженому академічному ансамблі танцю України ім. Павла Вірського. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. Вип. 18. 2017. С. 142–147.
2. Гайдай Л. І. Обрядовість як соціокультурний феномен: сучасні інтерпретації. *Вісник Харківської державної академії культури*. Вип. 53. 2017. С. 89–94
3. Головка А. В. Сучасне переосмислення українських свят: між традицією і глобалізацією. *Вісник Харківської державної академії культури*. Вип. 58. 2019. С. 92–97.
4. Гнатюк Н. В. Обряди і свята українського народу: історичний і культурний аспект. Харків : Веста, 2024. 300 с.
5. Дмитренко І. Ю. Культурна спадщина українських обрядів і свят. Харків : Фоліо, 2021. 312 с.
6. Климова О. М. Символіка в обрядах та звичаях українців/Етнічна історія народів Європи. Вип. 59. 2019. С. 48–52.
7. Колесникова І. В. Традиційна обрядовість українців: структура та семантика. *Народознавчі зошити*. № 1. 2017. С. 25–31.
8. Кушнір Л. М. Вечорниці в українській традиції: соціокультурне значення та обрядовий зміст. *Етнічна історія народів Європи*. Вип. 61. 2020. С. 55–59.
9. Мельничук Л. П. Обрядова культура в контексті соціокультурної динаміки суспільства. *Культура і сучасність*. № 1. 2018. С. 112–117.
10. Мельник В. П. Традиції та обряди українських свят у світлі етнографії. Київ : Арт-Прес, 2025. 280 с.
11. Пономарьова І. В. Українські традиційні свята як чинник національного самоусвідомлення. *Культура і сучасність*. № 3. 2017. С. 96–100.
12. Павлюк С. В. Національна хореографія як засіб трансляції українських обрядових кодів у світі. *Етнокультура і сучасність*. № 1. 2024. С. 31–36.

13. Стельмах С. М. Традиційні обряди українців в умовах глобалізації: виклики та перспективи збереження. *Молодий вчений*. № 12 (52). 2017. С. 120–123.
14. Тимченко С. П. Символіка народного танцю в обрядах зимового циклу. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. Вип. 19. 2017. С. 98–103.
15. Тимченко С. П. Кінематограф як інструмент популяризації українських обрядів: сучасні практики і перспективи. *Культура і сучасність*. № 2. 2025. С. 93–98.
16. Таран І. Б. Хореографічна реконструкція традиційних українських свят у постановках народних колективів. *Культура і сучасність*. № 2. 2020. С. 101–105.
17. Чмелик Р. Т. Українські звичаї та обряди: культурологічний аспект. Львів : Світ, 2017. 280 с.
18. Шевчук М. С. Різдвяні обряди як чинник формування духовних цінностей молоді. *Народознавчі зошити*. № 1. 2020. С. 45–50.
19. Яременко О. М. Актуалізація народних свят в умовах сучасного українського суспільства. *Культура і сучасність*. № 2. 2020. С. 104–108.
20. Яременко О. М. Традиції і новації у балетмейстерській інтерпретації обрядових свят. *Культура і мистецтво у сучасному світі*. Вип. 23. 2023. С. 122–126.

ДОДАТКИ







